BOAT Butlletí oficial de l'Arquebisbat de Tarragona

Núm. 634 22 de maig de 2024 Pàg. 001

SPES NON CONFUNDIT

Butlla de convocació del Jubileu Ordinari de l'any 2025

FRANCESC

BISBE DE ROMA
SERVENT DELS SERVENTS DE DÉU
QUE A TOTS ELS QUI LLEGEIXIN AQUESTA CARTA
L'ESPERANÇA ELS OMPLI EL COR

1. «*Spes non confundit*», «l'esperança no pot defraudar» (*Rm* 5,5). En el signe de l'esperança l'apòstol Pau infonia coratge a la comunitat cristiana de Roma. L'esperança és també el missatge central del proper Jubileu, que segons una antiga tradició el Papa convoca cada vint-i-cinc anys. Penso en tots els *pelegrins d'esperança* que arribaran a Roma per a viure l'Any Sant i en tots els qui, tot i que no puguin venir a la ciutat dels apòstols Pere i Pau, ho celebraran a les Esglésies particulars. Que pugui ser per a tothom un moment d'encontre viu i personal amb el Senyor Jesús, «porta» de salvació (cf. *Jn* 10,7.9); amb Ell, a qui l'Església té la missió d'anunciar sempre, a tot arreu i a tothom com la «nostra esperança» (*1Tm* 1,1).

Tothom espera. Al cor de tota persona hi ha l'esperança com a desig i espera del bé, fins i tot ignorant el que el demà portarà. Tot i això, la imprevisibilitat del futur fa sorgir sentiments sovint contraposats: de la confiança al temor, de la serenitat al desànim, de la certesa al dubte. Trobem amb freqüència persones desanimades, que miren el futur amb escepticisme i pessimisme, com si res no pogués oferir-los felicitat. Que el Jubileu sigui per a tots ocasió de revifar l'esperança. La Paraula de Déu ens ajuda a trobar-ne les raons. Deixem-nos conduir pel que l'apòstol Pau va escriure precisament als cristians de Roma.

Una Paraula d'esperança

2. «Ara que ja som justos, com a creients que som, estem en pau amb Déu, gràcies a Jesucrist, el nostre Senyor. És per ell que la fe ens ha donat entrada en aquesta gràcia que posseïm tan en ferm, i és per ell que tenim la satisfacció d'esperar la glòria de Déu. [...] I l'esperança no pot defraudar ningú, després que Déu, donant-nos l'Esperit Sant, ha vessat en els nostres cors el seu amor» (*Rm* 5,1-2.5). Els punts de reflexió que aquí ens proposa sant Pau són múltiples. Sabem que la Carta als Romans marca un pas decisiu en la seva activitat d'evangelització. Fins aquest moment l'havia realitzat a l'àrea

oriental de l'Imperi i ara l'espera Roma, amb tot el que aquesta representa als ulls del món: un gran desafiament, que ha d'afrontar en nom de l'anunci de l'Evangeli, el qual no coneix barreres ni confins. L'Església de Roma no havia estat fundada per Pau, però ell sentia viu el desig d'arribar allà aviat per a dur a tothom l'Evangeli de Jesucrist, mort i ressuscitat, com anunci de l'esperança que realitza les promeses, introdueix a la glòria i, fonamentada en l'amor, no defrauda.

3. L'esperança efectivament neix de l'amor i es funda en l'amor que brolla del Cor de Jesús traspassat a la creu: «Perquè si vam ser reconciliats amb Déu al preu de la mort del seu Fill quan érem encara enemics, molt més ara que ja estem reconciliats serem salvats gràcies a la seva vida» (*Rm* 5,10). I la seva vida es manifesta en la nostra vida de fe, que comença amb el Baptisme, es desenvolupa en la docilitat a la gràcia de Déu i, per tant, està animada per l'esperança, que es renova sempre i es fa indestructible per l'acció de l'Esperit Sant.

En efecte, l'Esperit Sant, amb la seva presència perenne en el camí de l'Església, és qui irradia en els creients la llum de l'esperança: Ell la manté encesa com una flama que mai no s'apaga, per a donar suport i vigor a la nostra vida. L'esperança cristiana, de fet, no enganya ni defrauda, perquè està fundada en la certesa que res ni ningú no podrà separar-nos mai de l'amor diví: «Qui serà capaç d'allunyar-nos del Crist, que tant ens estima? Els contratemps, la por, les persecucions, la fam o la nuesa, els perills, la mort sagnant? [...] Però de tot això en sortim fàcilment vencedors amb l'ajut d'aquell qui ens estima. Estic ben segur que ni la mort ni la vida, ni els àngels o altres poders, ni res del món present o del futur, ni els estols del cel o de les profunditats, ni res de l'univers creat no serà capaç d'allunyar-nos de Déu, que, en Jesucrist, el nostre Senyor, ha demostrat com ens estima» (*Rm* 8,35.37-39). Heus aquí per què aquesta esperança no cedeix davant les dificultats: perquè es fonamenta en la fe i es nodreix de la caritat, i d'aquesta manera fa possible que seguim endavant en la vida. Sant Agustí escriu sobre això: «En qualsevol gènere de vida, no es viu sense aquestes tres inclinacions de l'ànima: creure, esperar, estimar»[1].

4. Sant Pau és molt realista. Sap que la vida està feta d'alegries i de dolors, que l'amor es posa a prova quan augmenten les dificultats i l'esperança sembla esfondrar-se davant del patiment. Amb tot, escriu: «Més encara: fins i tot en les tribulacions trobem motiu de gloriar-nos, perquè sabem que la tribulació engendra paciència; la paciència, virtut provada; la virtut provada, esperança» (*Rm* 5,3-4). Per a l'Apòstol, la tribulació i el patiment són les condicions pròpies dels qui anuncien l'Evangeli en contextos

[1] Agustí, *Sermó* 198, 2.

d'incomprensió i de persecució (cf. *2Co* 6,3-10). Però en aquestes situacions, enmig de la foscor es percep una llum; es descobreix com el que sosté l'evangelització és la força que brolla de la creu i de la resurrecció de Crist. I això porta a desenvolupar una virtut estretament emparentada amb l'esperança: la *paciència*. Estem acostumats a voler-ho tot i immediatament, en un món on la pressa s'ha convertit en una constant. Ja no es té temps per a trobar-se, i sovint fins i tot en les famílies es fa difícil reunir-se i conversar amb tranquil·litat. La paciència ha estat relegada per la pressa, ocasionant un dany greu a les persones. De fet, ocupen el seu lloc la intolerància, el nerviosisme i a vegades la violència gratuïta, que provoquen insatisfacció i tancament.

A més, en l'era de l'*internet*, on l'espai i el temps són suplantats per l'"aquí i ara", la paciència resulta estranya. Si encara fóssim capaços de contemplar la creació amb sorpresa, entendríem com n'és d'essencial la paciència. Esperar el seguir-se de les estacions amb els seus fruits; observar la vida dels animals i els cicles del seu desenvolupament; tenir els ulls senzills de sant Francesc que, al seu *Càntic de les criatures*, escrit fa 800 anys, percebia la creació com una gran família i anomenava el sol "germà" i la lluna "germana"[2]. Redescobrir la paciència fa molt bé a un mateix i als altres. Sant Pau recorre amb freqüència a la paciència per a subratllar la importància de la perseverança i de la confiança en allò que Déu ens ha promès, però sobretot testimonia que Déu és pacient amb nosaltres, perquè Ell és «el Déu de qui provenen la constància i el consol» (*Rm* 15,5). La paciència, que també és fruit de l'Esperit Sant, manté viva l'esperança i la consolida com a virtut i estil de vida. Per tant, aprenguem a demanar amb freqüència la gràcia de la paciència, que és filla de l'esperança i alhora la sosté.

Un camí d'esperança

5. Aquest entreteixit d'esperança i paciència mostra clarament com la vida cristiana és *un camí*, que també necessita *moments forts* per a alimentar i enfortir l'esperança, companya insubstituïble que permet entreveure la meta: l'encontre amb el Senyor Jesús. M'agrada pensar que va ser justament un itinerari de gràcia, animat per l'espiritualitat popular, el que va precedir la convocació, l'any 1300, del primer Jubileu. De fet, no podem oblidar les diverses maneres a través de les quals la gràcia del perdó ha estat vessada amb abundància sobre el sant Poble fidel de Déu. Recordem, per exemple, el gran "perdó" que sant Celestí V va voler concedir a tots els qui anaven a la Basílica de Santa Maria de Collemaggio, a L'Aquila, durant els dies 28 i 29 d'agost de 1294, sis anys abans que el papa Bonifaci VIII instituís l'Any Sant. Així doncs, l'Església ja

[2] Cf. *Fonts Franciscanes*, n. 263, 6.10.

experimentava la gràcia jubilar de la misericòrdia. I fins i tot abans, l'any 1216, el papa Honori III havia acollit la súplica de sant Francesc que demanava la indulgència per als qui anessin a visitar la Porciúncula durant els dos primers dies d'agost. El mateix es pot afirmar per al pelegrinatge a Santiago de Compostel·la; en efecte, el papa Calixte II, el 1122, va concedir que se celebrés el Jubileu en aquest Santuari cada vegada que la festa de l'apòstol Jaume coincidís amb el diumenge. És bo que aquesta modalitat "estesa" de celebracions jubilars continuï, de manera que la força del perdó de Déu sostingui i acompanyi el camí de les comunitats i de les persones.

No és casual que *el pelegrinatge* expressi un element fonamental de tot esdeveniment jubilar. Posar-se en camí és un gest típic dels qui cerquen el sentit de la vida. El pelegrinatge a peu afavoreix molt el redescobriment del valor del silenci, de l'esforç, de l'essencial. També el proper any els *pelegrins d'esperança* no deixaran de recórrer camins antics i moderns per a viure intensament l'experiència jubilar. A més, a la mateixa ciutat de Roma hi haurà altres itineraris de fe que s'afegiran als ja tradicionals de les catacumbes i de les set esglésies. Transitar d'un país a un altre, com si se superessin les fronteres, passar d'una ciutat a l'altra en la contemplació de la creació i de les obres d'art permetrà atresorar experiències i cultures diferents, per a conservar dins d'un mateix la bellesa que, harmonitzada per la pregària, condueix a agrair a Déu per les meravelles que Ell realitza. Les esglésies jubilars, al llarg dels itineraris i en la mateixa Urbs, podran ser oasis d'espiritualitat on revitalitzar el camí de la fe i beure de les fonts de l'esperança, sobretot apropant-se al sagrament de la Reconciliació, punt de partida insubstituïble per a un veritable camí de conversió. Que a les Esglésies particulars es tingui cura de manera especial de la preparació dels preveres i dels fidels per a les confessions i l'accés al sagrament en la seva forma individual.

Als fidels de les Esglésies orientals, en especial a aquells que ja estan en plena comunió amb el Successor de Pere, vull dirigir-los una invitació particular a aquest pelegrinatge. Ells, que han patit tant per la seva fidelitat a Crist i a l'Església, moltes vegades fins a la mort, s'han de sentir especialment benvinguts a aquesta Roma que és Mare també per a ells i que custodia tantes memòries de la seva presència. L'Església catòlica, que està enriquida per les seves antiquíssimes litúrgies, per la teologia i per l'espiritualitat dels Pares, monjos i teòlegs, vol expressar simbòlicament l'acollida a ells i als seus germans i germanes ortodoxos, en una època en la que ja estan vivint la peregrinació del Viacrucis, amb la que amb freqüència són obligats a deixar les seves terres d'origen, les seves terres santes, de les que els expulsen vers països més segurs la violència i la inestabilitat. Per a ells l'esperança de ser estimats per l'Església —que no els abandonarà, sinó que els seguirà allà on vagin— fa encara més fort el signe del Jubileu.

6. L'Any Sant 2025 està en continuïtat amb els esdeveniments de gràcia precedents. En l'últim Jubileu ordinari es va creuar el llindar dels dos mil anys del naixement de Jesucrist. Després, el 13 de març de 2015, vaig convocar un Jubileu extraordinari amb la finalitat de manifestar i facilitar l'encontre amb el "Rostre de la misericòrdia" de Déu[3], anunci central de l'Evangeli per a totes les persones de tots els temps. Ara ha arribat el moment d'un nou Jubileu, per a obrir de bat a bat la Porta Santa una vegada més i oferir l'experiència viva de l'amor de Déu, que suscita en el cor l'esperança certa de la salvació en Crist. Al mateix temps, aquest Any Sant orientarà el camí cap a un altre aniversari fonamental per a tots els cristians: el 2033 se celebraran els dos mil anys de la Redempció realitzada per mitjà de la passió, mort i resurrecció del Senyor Jesús. Ens trobem així davant d'un itinerari marcat per grans etapes, en les que la gràcia de Déu precedeix i acompanya el poble que camina entusiasta en la fe, diligent en la caritat i perseverant en l'esperança (cf. *1Te* 1,3).

Recolzat en aquesta llarga tradició i amb la certesa que aquest Any jubilar podrà ser per a tota l'Església una intensa experiència de gràcia i d'esperança, estableixo que la Porta Santa de la Basílica de Sant Pere, al Vaticà, s'obri el 24 de desembre d'aquest any 2024, donant inici així al Jubileu ordinari. El diumenge següent, 29 de desembre de 2024, obriré la Porta Santa de la meva Catedral de Sant Joan del Laterà, que el 9 de novembre d'enguany celebrarà els 1.700 anys de la seva dedicació. A continuació, l'1 de gener de 2025, solemnitat de Santa Maria, Mare de Déu, s'obrirà la Porta Santa de la Basílica papal de Santa Maria la Major. I, finalment, el diumenge 5 de gener s'obrirà la Porta Santa de la Basílica papal de Sant Pau Extramurs. Aquestes últimes tres Portes Santes es clouran el diumenge 28 de desembre del mateix any.

Estableixo a més que el diumenge 29 de desembre de 2024, a totes les catedrals i cocatedrals, els bisbes diocesans celebrin l'Eucaristia com a obertura solemne de l'Any jubilar, segons el Ritual que es prepararà per a l'ocasió. En el cas de la celebració en una església cocatedral, el bisbe podrà ser substituït per un delegat designat expressament per a això. Que el pelegrinatge des d'una església, escollida per a la *collectio*, cap a la catedral sigui el signe del camí d'esperança que, il·luminat per la Paraula de Déu, uneix els creients. Que s'hi llegeixin alguns fragments d'aquest Document i s'anunciï al poble la indulgència jubilar, que es podrà obtenir segons les prescripcions contingudes en el mateix Ritual per a la celebració del Jubileu en les Esglésies particulars. Durant l'Any Sant, que a les Esglésies particulars finalitzarà el diumenge 28 de desembre de 2025, s'ha de procurar que el Poble de Déu pugui acollir, amb plena participació, tant l'anunci d'esperança de la gràcia de Déu com els signes que n'atesten l'eficàcia.

---

[3] Cf. FRANCESC, *Misericordiae vultus*, Butlla de convocació del Jubileu extraordinari de la Misericòrdia, 11 d'abril de 2015, nn. 1-3.

El Jubileu ordinari es clausurarà amb el tancament de la Porta Santa de la Basílica papal de Sant Pere al Vaticà el 6 de gener de 2026, Epifania del Senyor. Que la llum de l'esperança cristiana pugui arribar a totes les persones, com a missatge de l'amor de Déu adreçat a tothom! I que l'Església pugui ser testimoni fidel d'aquest anunci arreu del món!

Signes d'esperança

7. A més d'assolir l'esperança que ens dona la gràcia de Déu, també estem cridats a redescobrir-la en els *signes dels temps* que el Senyor ens ofereix. Com afirma el Concili Vaticà II, «l'Església té permanentment el deure d'escrutar els signes dels temps i d'interpretar-los sota la llum de l'Evangeli, talment que, d'una manera adequada a cada generació, pugui respondre als interrogants perennes dels homes sobre el sentit de la vida present i de la futura i sobre la relació de l'una amb l'altra»[4]. Per això, és necessari posar atenció a tot allò bo que hi ha en el món per a no caure en la temptació de considerar-nos superats pel mal i la violència. En aquest sentit, els signes dels temps, que contenen l'anhel del cor humà, necessitat de la presència salvífica de Déu, requereixen ser transformats en signes d'esperança.

8. Que el primer signe d'esperança es tradueixi en *pau* per al món, el qual es torna a trobar submergit en la tragèdia de la *guerra*. La humanitat, desmemoriada dels drames del passat, està sotmesa a una prova nova i difícil quan veu moltes poblacions oprimides per la brutalitat de la violència. Què més els queda a aquests pobles que no hagin patit ja? Com és possible que el seu crit desesperat d'auxili no impulsi els responsables de les nacions a voler posar fi als nombrosos conflictes regionals, conscients de les conseqüències que puguin derivar-se a nivell mundial? És massa somniar que les armes callin i deixin de provocar destrucció i mort? Deixem que el Jubileu ens recordi que «als qui posen pau Déu els reconeixerà com a fills» (*Mt* 5,9). L'exigència de la pau ens interpel·la a tots i urgeix que es duguin a terme projectes concrets. Que no manqui el compromís de la diplomàcia per construir amb coratge i creativitat espais de negociació orientats a una pau duradora.

9. Mirar el futur amb esperança també equival a tenir una visió de la vida plena d'entusiasme a compartir amb els altres. Per desgràcia hem de constatar amb tristesa que en moltes situacions falta aquesta perspectiva. La primera conseqüència d'això és la *pèrdua del desig de transmetre la vida*. A causa dels ritmes de vida frenètics, de les pors davant del futur, de la manca de garanties laborals i tuteles socials adequades,

---

[4] Concili Ecumènic Vaticà II, Constitució pastoral *Gaudium et spes* sobre l'Església en el món contemporani, 7 de desembre de 1965, n. 4.

de models socials l'agenda dels quals està dictada per la recerca de beneficis més que per la cura de les relacions, s'assisteix en diversos països a una preocupant *disminució de la natalitat*. Per contra, en altres contextos, «culpar l'augment de la població i no el consumisme extrem i selectiu d'alguns, és una manera de no afrontar els problemes»[5].

L'obertura a la vida amb una maternitat i paternitat responsables és el projecte que el Creador ha inscrit en el cor i en el cos dels homes i de les dones, una missió que el Senyor confia als esposos i al seu amor. És urgent que, a més del compromís legislatiu dels estats, hi hagi un suport convençut per part de les comunitats creients i de tota la comunitat civil en tots els seus components, perquè *el desig dels joves d'engendrar nous fills i filles*, com a fruit de la fecunditat del seu amor, doni una perspectiva de futur a tota societat i sigui un motiu d'esperança: perquè depèn de l'esperança i genera esperança.

La comunitat cristiana, per tant, no es pot quedar enrere en el seu suport a la necessitat d'*una aliança social per a l'esperança*, que sigui inclusiva i no ideològica, i que treballi per un futur que es caracteritzi pel somriure de molts nens i nenes que vindran a omplir els bressols buits que ja hi ha en moltes parts del món. Però tots, en realitat, necessitem recuperar l'alegria de viure, perquè l'ésser humà, creat a imatge i semblança de Déu (cf. *Gn* 1,26), no es pot conformar amb sobreviure o subsistir mediocrement, emmotllant-se al moment present i deixant-se satisfer només per realitats materials. Això ens tanca en l'individualisme i corroeix l'esperança, generant una tristesa que es nia al cor, tornant-nos desagradables i intolerants.

10. En l'Any jubilar estem cridats a ser signes tangibles d'esperança per a tants germans i germanes que viuen en condicions de penúria. Penso en els *presos* que, privats de la llibertat, experimenten cada dia —a més de la duresa de la reclusió— el buit afectiu, les restriccions imposades i, en força casos, la falta de respecte. Proposo als governs que en l'Any del Jubileu s'assumeixin iniciatives que retornin l'esperança; formes d'amnistia o de condonació de la pena orientades per a ajudar les persones a recuperar la confiança en si mateixes i en la societat; itineraris de reinserció a la comunitat als que correspongui un compromís concret en l'observança de les lleis.

És una exhortació antiga, que sorgeix de la Paraula de Déu i es manté amb tot el seu valor sapiencial quan es convoca a tenir actes de clemència i d'alliberament que permetin tornar a començar: «Proclameu sant l'any cinquanta i declareu lliures tots els habitants del país» (*Lv* 25,10). El profeta Isaïes reprèn el que hi ha establert per la Llei mosaica: el Senyor «m'ha enviat a portar la bona nova als desvalguts, a curar els

[5] FRANCESC, Carta encíclica *Laudato si'* sobre la cura de la casa comuna, 24 de maig de 2015, n. 50.

cors adolorits, a proclamar als captius la llibertat, i als presos el retorn de la llum, a proclamar l'any de gràcia del Senyor» (*Is* 61,1-2). Aquestes són les paraules que Jesús va fer seves a l'inici del seu ministeri, declarant que ell mateix era el compliment de l'"any de gràcia del Senyor" (cf. *Lc* 4,18-19). Que a cada racó de la terra, els creients, especialment els pastors, es facin intèrprets d'aquestes peticions, formant una sola veu que reclami amb coratge condicions dignes per als reclusos, respecte dels drets humans i sobretot l'abolició de la pena de mort, mesura que per a la fe cristiana és inadmissible i que aniquila tota esperança de perdó i de renovació[6]. Per a oferir als presos un signe concret de proximitat, desitjo obrir jo mateix una Porta Santa en una presó, per tal que sigui per a ells un símbol que convidi a mirar al futur amb esperança i amb un renovat compromís de vida.

11. Que s'ofereixin signes d'esperança als *malalts* que estan a casa seva o a l'hospital. Que els seus patiments puguin ser alleujats amb la proximitat de les persones que els visiten i amb l'afecte que reben. Les obres de misericòrdia són igualment obres d'esperança, que desvetllen en els cors sentiments de gratitud. Que aquesta gratitud arribi també a tots els agents sanitaris que, en condicions no poques vegades difícils, exerciten la seva missió amb cura sol·lícita vers les persones malaltes i més fràgils.

Que no falti una atenció inclusiva vers tots els qui, trobant-se en condicions de vida particularment difícils, experimenten la pròpia debilitat, especialment als afectats per patologies o discapacitats que limiten notablement l'autonomia personal. Tenir cura d'ells és un himne a la dignitat humana, un cant d'esperança que requereix accions concertades per tota la societat.

12. També necessiten signes d'esperança aquells que en si mateixos la representen: els *joves*. Ells, lamentablement, veuen amb freqüència que els seus somnis s'esfondren. No els podem decebre; en el seu entusiasme es fonamenta el futur. És bonic veure'ls alliberar energies, per exemple quan es lliuren amb tenacitat i es comprometen voluntàriament en les situacions de catàstrofe o d'inestabilitat social. No obstant, és trist veure joves sense esperança. D'altra banda, quan el futur es torna incert i impermeable als somnis; quan els estudis no ofereixen oportunitats i la falta d'un treball o d'una ocupació suficientment estable amenacen amb destruir els desitjos, aleshores és inevitable que el present es visqui en la melancolia i en l'avorriment. La il·lusió de les drogues, el risc de caure en la delinqüència i la recerca de l'efímer creen en ells, més que en altres, confusió i amaguen la bellesa i el sentit de la vida, abatent-los en abismes obscurs i empenyent-los a cometre gestos autodestructius. Per això, que el Jubileu sigui en l'Església una ocasió per a estimular-los. Ocupem-nos amb ardor renovat dels joves,

[6] Cf. *Catecisme de l'Església Catòlica*, n. 2267.

els estudiants, els nuvis, les noves generacions! Que hi hagi proximitat als joves, que són l'alegria i l'esperança de l'Església i del món!

13. No poden faltar signes d'esperança vers els *migrants*, que abandonen la seva terra a la recerca d'una vida millor per a ells i per a les seves famílies. Que les seves esperances no es vegin frustrades per prejudicis i tancaments; que l'acollida, que obre els braços a cadascú per raó de la seva dignitat, vagi acompanyada per la responsabilitat, perquè a ningú no se li negui el dret a construir un futur millor. Que als nombrosos *exiliats, desplaçats i refugiats*, als qui els conflictius successos internacionals obliguen a fugir per a evitar guerres, violència i discriminacions, se'ls garanteixi la seguretat i l'accés al treball i a la instrucció, instruments necessaris per a la seva inserció en el nou context social.

Que la comunitat cristiana estigui sempre disposada a defensar el dret dels més dèbils. Que generosament obri de bat a bat les seves portes de l'acollida, perquè a ningú no li falti mai l'esperança d'una vida millor. Que ressoni en els nostres cors la Paraula del Senyor que, en la paràbola del judici final, va dir: «Quan era foraster, em vau acollir», perquè «tot allò que fèieu a cadascun d'aquests germans meus, per petit que fos, m'ho fèieu a mi» (*Mt* 25,35.40).

14. Signes d'esperança mereixen els *ancians*, que sovint experimenten solitud i sentiments d'abandonament. Valorar el tresor que són, les seves experiències de vida, la saviesa de la que són portadors i l'aportació que són capaços d'oferir, és un compromís per a la comunitat cristiana i per a la societat civil, cridades a treballar juntes per l'aliança entre les generacions.

Dirigeixo un record particular *als avis i a les àvies*, que representen la transmissió de la fe i de la saviesa de vida a les generacions més joves. Que estiguin sostinguts per la gratitud dels fills i per l'amor dels nets, que troben en ells arrelament, comprensió i encoratjament.

15. Imploro, de manera urgent, esperança per als milions de *pobres*, que sovint no tenen el més necessari per a viure. Enfront de la successió d'onades de pobresa sempre noves, hi ha el risc d'acostumar-se i resignar-se. Però no podem apartar la mirada de situacions tan dramàtiques, que avui es constaten a tot arreu i no només en determinades zones del món. Trobem cada dia persones pobres o empobrides que a vegades poden ser els nostres veïns. Sovint no tenen un habitatge, ni el menjar suficient per a la jornada. Pateixen l'exclusió i la indiferència de molts. És escandalós que, en un món dotat de recursos enormes, destinats en gran part als armaments, els pobres siguin «la major part […], milers de milions de persones. Avui són presents en els debats polítics i

econòmics internacionals, però sovint sembla que els seus problemes es plantegen com un apèndix, com una qüestió que s'hi afegeix gairebé per obligació o de manera perifèrica, si és que no són considerats un mer dany col·lateral. De fet, a l'hora de l'actuació concreta, queden sovint en el darrer lloc»[7]. No ho oblidem: els pobres, quasi sempre, són víctimes, no culpables.

Crides a l'esperança

16. Fent de ressò a la paraula antiga dels profetes, el Jubileu ens recorda que *els béns de la terra* no estan destinats a uns pocs privilegiats, sinó a tothom. És necessari que els qui tinguin riqueses siguin generosos, reconeixent el rostre dels germans que passen necessitat. Penso de manera particular en aquells que no tenen agua ni aliment: la fam és un flagell escandalós en el cos de la nostra humanitat i ens convida a tots a una sacsejada de la consciència. Renovo la crida per tal que «amb els diners que s'empren en armes i altres despeses militars, constituïm un Fons mundial, per a posar fi d'una vegada a la fam i per al desenvolupament dels països més pobres, talment que els seus habitants no acudeixin a solucions violentes o enganyoses ni necessitin abandonar els seus països per a buscar una vida més digna»[8].

Hi ha una altra invitació urgent que desitjo adreçar en vista de l'Any jubilar; va adreçada a les nacions més riques, perquè reconeguin la gravetat de tantes decisions preses i determinin *condonar els deutes* dels països que mai no podran saldar-los. Abans que tractar-se de magnanimitat és una qüestió de justícia, agreujada avui per una nova manera d'iniquitat de la qual hem pres consciència: «Perquè hi ha un veritable "deute ecològic", particularment entre el Nord i el Sud, relacionat amb desequilibris comercials amb conseqüències en l'àmbit ecològic, com també en l'ús desproporcionat dels recursos naturals dut a terme històricament per alguns països»[9]. Com ensenya la Sagrada Escriptura, la terra pertany a Déu i tots nosaltres hi habitem com a «immigrants i forasters» (*Lv* 25,23). Si veritablement volem preparar en el món el camí de la pau, esforcem-nos per posar remei a les causes que originen les injustícies, cancel·lem els deutes injustos i insolvents, saciem els famolencs.

17. Durant el proper Jubileu es commemorarà un aniversari molt significatiu per a tots els cristians. Es compliran *1.700 anys de la celebració del primer gran Concili ecumènic, el de Nicea*. Convé recordar que, des dels temps apostòlics, els pastors s'han reunit en

---

[7] Francesc, *Laudato si'*, n. 49.

[8] Francesc, Carta encíclica *Fratelli tutti* sobre la fraternitat i l'amistat social, 3 d'octubre de 2020, n. 262.

[9] Francesc, *Laudato si'*, n. 51.

assemblees en diverses ocasions per tal de tractar temàtiques doctrinals i qüestions disciplinars. En els primers segles de la fe els sínodes es van multiplicar tant a l'Orient com a l'Occident cristians, mostrant com d'important era custodiar la unitat del Poble de Déu i l'anunci fidel de l'Evangeli. L'Any jubilar podrà ser una oportunitat significativa per a donar concreció a aquesta forma sinodal, que la comunitat cristiana adverteix avui com a expressió cada vegada més necessària per a correspondre millor a la urgència de l'evangelització: tots els batejats, cada un amb el seu propi carisma i ministeri, corresponsables per tal que, per la multiplicitat de signes d'esperança, testimoniïn la presència de Déu en el món.

El Concili de Nicea va tenir la tasca de preservar la unitat, seriosament amenaçada per la negació de la plena divinitat de Jesucrist i de la seva mateixa naturalesa amb el Pare. Hi van ser presents al voltant de tres cents bisbes, que es van reunir al palau imperial el 20 de maig de l'any 325, convocats per iniciativa de l'emperador Constantí. Després de diversos debats, tots ells, moguts per la gràcia de l'Esperit, es van identificar en el Símbol de la fe que encara avui professem en la celebració eucarística dominical. Els pares conciliars van voler començar aquest Símbol utilitzant per primera vegada l'expressió «Creiem»[10], com a testimoni que en aquest "nosaltres" totes les Esglésies es reconeixien en comunió, i tots els cristians professaven la mateixa fe.

El Concili de Nicea va marcar una fita en la història de l'Església. La commemoració d'aquesta data convida els cristians a unir-se en la lloança i en l'agraïment a la Santíssima Trinitat i en particular a Jesucrist, el Fill de Déu, «de la mateixa naturalesa del Pare»[11], que ens ha revelat un semblant misteri d'amor. Però Nicea representa també una invitació a totes les Esglésies i comunitats eclesials a seguir avançant en el camí cap a la unitat visible, a no cansar-se de cercar maneres adequades per a correspondre plenament a la pregària de Jesús: «Que tots siguin u. Que estiguin en nosaltres, Pare, com vós esteu en mi i jo en vós. Així el món creurà que vós m'heu enviat» (*Jn* 17,21).

Al Concili de Nicea es va tractar també el tema de la data de la Pasqua. En aquest sentit, encara avui existeixen diferents postures, que impedeixen celebrar el mateix dia l'esdeveniment fonamental de la fe. Per una circumstància providencial, això es produirà precisament l'Any 2025. Que aquest esdeveniment sigui una crida per a tots els cristians d'Orient i d'Occident a fer un pas decisiu cap a la unitat entorn d'una data comuna per a la Pasqua. Molts, és bo recordar-ho, ja no tenen coneixement de les disputes del passat i no entenen com poden subsistir divisions sobre això.

---

[10] *Símbol de Nicea*: H. Denzinger – A. Schönmetzer, *Enchiridion Symbolorum definitionum et declarationum de rebus fidei et morum*, n. 125.

[11] Ibíd.

Ancorats a l'esperança

18. L'esperança, juntament amb la fe i la caritat, formen el tríptic de les "virtuts teologals", que expressen l'essència de la vida cristiana (cf. *1Co* 13,13; *1Te* 1,3). En el seu dinamisme inseparable, l'esperança és la que, per dir-ho així, assenyala l'orientació, indica la direcció i la finalitat de l'existència cristiana. Per això l'apòstol Pau ens convida a que «l'esperança us ompli d'alegria, a ser soferts en les penes, assistir sempre a la pregària» (*Rm* 12,12). Sí, necessitem que «sobreabundi l'esperança» (cf. *Rm* 15,13) per a testimoniar de manera creïble i atraient la fe i l'amor que portem al cor; perquè la fe sigui joiosa i la caritat entusiasta; perquè cadascú sigui capaç de donar ni que sigui un somriure, un gest d'amistat, una mirada fraterna, una escolta sincera, un servei gratuït, sabent que, en l'Esperit de Jesús, això pot convertir-se en una llavor fecunda d'esperança per a qui ho rep. Però, quin és el fonament del nostre esperar? Per a entendre-ho és bo que ens aturem en les raons de la nostra esperança (cf. *1Pe* 3,15).

19. «Crec en la *vida eterna*»[12]: així ho professa la nostra fe i l'esperança cristiana troba en aquestes paraules una base fonamental. L'esperança, en efecte, «és la virtut teologal per la qual desitgem […] la vida eterna com la nostra felicitat»[13]. El Concili Ecumènic Vaticà II afirma: «Quan manquen el fonament diví i l'esperança de la vida eterna, la dignitat de l'home queda greument lesionada, com consta sovint avui, i els enigmes de la vida i de la mort, de la culpa i del dolor resten sense solució, fins al punt que no rarament els homes cauen en la desesperança»[14]. Nosaltres, en canvi, en virtut de l'esperança en la que hem estat salvats, mirant al temps que passa, tenim la certesa que la història de la humanitat i la de cada un de nosaltres no es dirigeixen cap a un punt cec o un abisme fosc, sinó que s'orienten a l'encontre amb el Senyor de la glòria. Visquem per tant en l'espera del seu retorn i en l'esperança de viure per a sempre en Ell. És amb aquest esperit que fem nostra l'ardent invocació dels primers cristians, amb la que acaba la Sagrada Escriptura: «Veniu, Senyor Jesús!» (*Ap* 22,20).

20. Jesús mort i ressuscitat és el centre de la nostra fe. Sant Pau, en enunciar en poques paraules aquest contingut —utilitzant només quatre verbs—, ens transmet el "nucli" de la nostra esperança: «Primer de tot us vaig transmetre el mateix ensenyament que jo mateix havia rebut, és a dir, que Crist, com deien ja les Escriptures, va morir pels nostres pecats, que va ser sepultat i que al tercer dia, com deien ja les Escriptures, va ressuscitar. Que després s'aparegué a Pere i després als dotze» (*1Co* 15,3-5). Crist

---

[12] *Símbol dels Apòstols*: H. Denzinger – A. Schönmetzer, *Enchiridion Symbolorum definitionum et declarationum de rebus fidei et morum*, n. 30.

[13] *Catecisme de l'Església Catòlica*, n. 1817.

[14] Concili Ecumènic Vaticà II, *Gaudium et spes*, n. 21.

va morir, va ser sepultat, va ressuscitar, s'aparegué. Per nosaltres va passar travessant el drama de la mort. L'amor del Pare el va ressuscitar amb la força de l'Esperit, fent de la seva humanitat la primícia de l'eternitat per a la nostra salvació. L'esperança cristiana consisteix precisament en això: davant la mort, on sembla que tot acaba, es rep la certesa que, gràcies a Crist, a la seva gràcia, que ens ha estat comunicada en el Baptisme, «no es destrueix la vida, [...] tan sols la transforma»[15] per sempre. En el Baptisme, en efecte, sepultats amb Crist, rebem en Ell ressuscitat el do d'una vida nova, que enderroca el mur de la mort, fent-ne un passatge cap a l'eternitat.

I si bé, davant de la *mort* —dolorosa separació que ens obliga a deixar els nostres éssers més estimats— no hi ha cap discurs possible, el Jubileu ens oferirà l'oportunitat de redescobrir, amb immensa gratitud, el do d'aquesta vida nova rebuda en el Baptisme, capaç de transfigurar-ne el drama. En el context jubilar, és significatiu reflexionar sobre com s'ha entès aquest misteri des dels primers segles de la nostra fe. Per exemple, els cristians, durant molt de temps van construir la pila baptismal de forma octogonal, i encara avui podem admirar molts baptisteris antics que conserven aquesta forma, com a Sant Joan del Laterà a Roma. Això indica que en la font baptismal s'inaugura el vuitè dia, és a dir, el de la resurrecció, el dia que va més enllà del ritme habitual, marcat per la successió de les setmanes, obrint així el cicle del temps a la dimensió de l'eternitat, a la vida que dura per sempre. Aquesta és la meta a la qual tendim en la nostra peregrinació terrena (cf. *Rm* 6,22).

El testimoni més convincent d'aquesta esperança ens l'ofereixen els *màrtirs*, que, ferms en la fe en Crist ressuscitat, van saber renunciar a la vida terrena per tal de no trair el seu Senyor. Ells estan presents en totes les èpoques i són nombrosos, potser més que mai en els nostres dies, com a confessors de la vida que no té fi. Necessitem conservar el seu testimoni per a fer fecunda la nostra esperança.

Aquests màrtirs, pertanyents a les diverses tradicions cristianes, són també llavors d'unitat perquè expressen l'ecumenisme de la sang. Durant el Jubileu, per tant, el meu viu desig és que hi hagi una celebració ecumènica on es posi de manifest la riquesa del testimoni d'aquests màrtirs.

21. Què serà de nosaltres després de la mort? Amb Jesús més enllà d'aquest llindar hi ha la vida eterna, que consisteix en la comunió plena amb Déu, en la contemplació i la participació del seu amor infinit. El que ara vivim en l'esperança, després ho veurem en la realitat. Sant Agustí va escriure sobre això: «Quan m'hagi unit a Tu amb tot el meu ésser, per a mi res no serà dolor ni pena. Serà veritable vida la meva vida, tota plena

[15] Missal Romà, *Prefaci de difunts I*.

de Tu»[16]. Què caracteritzarà, per tant, aquesta comunió plena? El fet de ser feliços. *La felicitat* és la vocació de l'ésser humà, una meta que pertoca a tots.

Però, què és la felicitat? Quina felicitat esperem i desitgem? No es tracta d'una alegria passatgera, d'una satisfacció efímera que, un cop assolida, continua demanant sempre més, en una espiral d'avidesa on l'esperit humà mai no està satisfet, sinó que més aviat sempre està més buit. Necessitem una felicitat que es realitzi definitivament en allò que ens realitza, és a dir, en l'amor, per a poder exclamar, ja des d'ara: «Soc estimat, per tant existeixo; i existiré per sempre en l'Amor que no defrauda i del qual res ni ningú no podrà separar-me mai». Recordem un vegada més les paraules de l'Apòstol: «Estic ben segur que ni la mort ni la vida, ni els àngels o altres poders, ni res del món present o del futur, ni els estols del cel o de les profunditats, ni res de l'univers creat no serà capaç d'allunyar-nos de Déu que, en Jesucrist, el nostre Senyor, ha demostrat com ens estima» (*Rm* 8,38-39).

22. Una altra realitat vinculada amb la vida eterna és el *judici de Déu*, ja sigui al terme de la nostra existència terrena com al final dels temps. Sovint, l'art ha intentat representar-ho —pensem en l'obra mestra de Miquel Àngel a la Capella Sixtina— acollint la concepció teològica del seu temps i transmetent a qui observa un sentiment de temor. Encara que és just disposar-nos amb gran consciència i seriositat al moment que recapitula l'existència, al mateix temps és necessari fer-ho sempre des de la dimensió de l'esperança, virtut teologal que sosté la vida i fa possible que no caiguem en la por. El judici de Déu, que és amor (cf. *1Jn* 4,8·16), només podrà basar-se en l'amor, de manera especial en com l'hàgim exercitat respecte als més necessitats, en els que Crist, el Jutge mateix, està present (cf. *Mt* 25,31-46). Es tracta, per tant, d'un judici diferent al dels homes i dels tribunals terrenals; s'ha d'entendre com una relació en la veritat amb Déu amor i amb un mateix en el cor del misteri insondable de la misericòrdia divina. En aquest sentit, la Sagrada Escriptura afirma: «Obrant així, has ensenyat al teu poble que el just ha de ser amic dels altres homes, i alhora has omplert els teus fills d'esperança, ja que els dones l'oportunitat de penedir-se dels pecats […] i esperem en la teva misericòrdia a l'hora de ser jutjats» (*Sv* 12,19·22). Com escrivia Benet XVI, «en el moment del Judici experimentem i acollim aquest predomini del seu amor sobre tot el mal en el món i en nosaltres. El dolor de l'amor es converteix en la nostra salvació i la nostra alegria»[17].

El Judici, aleshores, es refereix a la salvació en la que esperem i que Jesús ens ha obtingut amb la seva mort i resurrecció. Per tant, està dirigit a obrir-nos a l'encontre definitiu

---

[16] Agustí, *Confessions* X, 28.

[17] Benet XVI, Carta encíclica *Spe salvi,* 30 de novembre de 2007, n. 47.

amb Ell. I donat que no és possible pensar en aquest context que el mal realitzat quedi amagat, aquest necessita ser *purificat*, per a permetre'ns el pas definitiu a l'amor de Déu. S'entén en aquest sentit la necessitat de pregar pels qui han acabat el seu camí terrenal; solidaritzant-se en la intercessió orant que troba la seva pròpia eficàcia en la comunió dels sants, en el vincle comú que ens uneix amb Crist, primogènit de la creació. D'aquesta manera la indulgència jubilar, en virtut de la pregària, està destinada en particular als qui ens han precedit, perquè obtinguin plena misericòrdia.

23. La *indulgència*, en efecte, permet descobrir com d'il·limitada és la misericòrdia de Déu. No sense raó a l'antiguitat el terme "misericòrdia" era intercanviable amb el d'"indulgència", precisament perquè pretén expressar la plenitud del perdó de Déu que no coneix límits.

El *sagrament de la Penitència* ens assegura que Déu lleva els nostres pecats. Ressonen amb la seva càrrega de consol les paraules del Salm: «Ell et perdona les culpes i et guareix de tota malaltia; rescata de la mort la teva vida i et sacia d'amor entranyable. […] El Senyor és compassiu i benigne, lent per al càstig, ric en l'amor. […] No ens castiga els pecats com mereixeríem, no ens paga com deuria les nostres culpes. El seu amor als fidels és tan immens com la distància del cel a la terra; llança les nostres culpes lluny de nosaltres com l'Orient és lluny de l'Occident» (*Sl* 103,3-4.8.10-12). La Reconciliació sacramental no és només una bella oportunitat espiritual, sinó que representa un pas decisiu, essencial i irrenunciable per al camí de fe de cadascú. En ella permetem que el Senyor destrueixi els nostres pecats, que guareixi els nostres cors, que ens aixequi i ens abraci, que ens mostri el seu rostre tendre i compassiu. No hi ha millor manera de conèixer Déu que deixant-nos reconciliar amb Ell (cf. *2Co* 5,20), assaborint el seu perdó. Per això, no renunciem a la Confessió, sinó redescobrim la bellesa del sagrament de la guarició i de la joia, la bellesa del perdó dels pecats!

No obstant això, com sabem per experiència personal, el pecat "deixa petjada", comporta unes conseqüències: no només exteriors, en tant que conseqüències del mal comès, sinó també interiors, en tant que «qualsevol pecat, fins i tot venial, comporta una afecció desordenada a les criatures, que té necessitat de purificació, o bé durant la vida o bé després de la mort, en l'estat que s'anomena Purgatori»[18]. Per tant, en la nostra humanitat dèbil i atreta pel mal, romanen els "residus del pecat". Aquests són remoguts per la indulgència, sempre per la gràcia de Crist, el qual, com va escriure sant Pau VI, és «la nostra "indulgència"»[19]. La Penitenciaria Apostòlica s'encarregarà d'emanar les disposicions per a poder obtenir i fer efectiva la pràctica de la indulgència jubilar.

---

[18] *Catecisme de l'Església Catòlica*, n. 1472.

[19] PAU VI, Carta apostòlica *Apostolorum limina*, 23 de maig de 1974, II.

Aquesta experiència plena de perdó no pot sinó obrir el cor i la ment a *perdonar*. Perdonar no canvia el passat, no pot modificar el que ja ha passat; i, tanmateix, el perdó pot permetre que canviï el futur i es visqui d'una manera diferent, sense rancor, ira ni venjança. El futur il·luminat pel perdó fa possible que el passat es llegeixi amb uns altres ulls, més serens, encara que estiguin solcats per les llàgrimes.

Durant l'últim Jubileu extraordinari vaig instituir els *Missioners de la Misericòrdia*, que continuen realitzant una missió important. Que durant el proper Jubileu també puguin exercir el seu ministeri, retornant esperança i perdonant cada vegada que un pecador s'hi dirigeix amb cor obert i esperit penedit. Que continuïn sent instruments de reconciliació i ajudin a mirar el futur amb l'esperança del cor que prové de la misericòrdia del Pare. Voldria que els bisbes aprofitessin el seu valuós servei, enviant-los especialment on l'esperança es posa a dura prova, com a les presons, els hospitals i els llocs on la dignitat de la persona és trepitjada; en les situacions més precàries i en els contextos d'una degradació més gran, perquè ningú no es vegi privat de la possibilitat de rebre el perdó i el consol de Déu.

24. L'esperança troba en la *Mare de Déu* el seu testimoni més alt. En ella veiem que l'esperança no és un fútil optimisme, sinó un do de gràcia en el realisme de la vida. Com tota mare, cada vegada que Maria mirava el seu Fill pensava en el seu futur, i certament en el seu cor hi havia gravades permanentment aquestes paraules que Simeó li havia dirigit en el temple: «Aquest noi serà motiu que molts caiguin a Israel i molts d'altres s'alcin; serà una senyera combatuda, i a tu mateixa una espasa et traspassarà l'ànima» (*Lc* 2,34-35). Per això, al peu de la creu, mentre veia Jesús innocent patir i morir, fins i tot travessada per un dolor esquinçador, repetia el seu "sí", sense perdre l'esperança i la confiança en el Senyor. D'aquesta manera ella cooperava per nosaltres en el compliment del que havia dit el seu Fill, anunciant que havia «de patir molt: els notables, els grans sacerdots i els mestres de la Llei l'han de rebutjar, ha de ser mort, i al cap de tres dies ressuscitarà» (*Mc* 8,31), i en el turment d'aquest dolor ofert per amor esdevenia la nostra Mare, Mare de l'esperança. No és casual que la pietat popular continuï invocant la Santíssima Verge com a *Stella maris*, un títol expressiu de l'esperança certa que, en els borrascosos esdeveniments de la vida, la Mare de Déu ve a ajudar-nos, ens sosté i ens convida a confiar i a continuar esperant.

Pel que fa a això, m'és grat recordar que el Santuari de la Mare de Déu de Guadalupe, a la Ciutat de Mèxic, s'està preparant per a celebrar, el 2031, els 500 anys de la primera aparició de la Mare de Déu. Per mitjà de Juan Diego, la Mare de Déu feia arribar un revolucionari missatge d'esperança que encara avui repeteix a tots els pelegrins i als

fidels: «No soc jo aquí, que soc la teva mare?»[20]. Un missatge semblant es grava als cors en tants santuaris marians escampats pel món, metes de nombrosos pelegrins, que confien a la Mare de Déu preocupacions, dolors i esperances. Que en aquest Any jubilar els santuaris siguin llocs sants d'acollida i espais privilegiats per a generar esperança. Convido els pelegrins que vindran a Roma a aturar-se a pregar als santuaris marians de la ciutat per a venerar la Verge Maria i invocar la seva protecció. Confio que tots, especialment els qui pateixen i passen tribulacions, podran experimentar la proximitat de la més afectuosa de les mares, que mai no abandona els seus fills; ella que per al sant Poble de Déu és «signe d'esperança ferma i de consol»[21].

25. Mentre ens apropem al Jubileu, retornem a la Sagrada Escriptura i sentim adreçades a nosaltres aquestes paraules: «Nosaltres, que hem cercat refugi en ell, ens sentim fortament encoratjats els qui ho hem deixat tot per aferrar-nos a l'esperança que ell ens ofereix. Aquesta esperança, que posseïm com a *àncora segura i ferma* de la nostra vida, ha penetrat més enllà de la cortina del lloc santíssim. Allà, com a precursor nostre, ha entrat Jesús» (*He* 6,18-20). És una invitació forta a no perdre mai l'esperança que ens ha estat donada, a abraçar-la trobant refugi en Déu.

La imatge de l'àncora és suggeridora per a comprendre l'estabilitat i la seguretat que, fins i tot enmig de les aigües agitades de la vida, posseïm si ens encomanem al Senyor Jesús. Les tempestes mai no podran prevaldre, perquè estem ancorats en l'esperança de la gràcia, que ens fa capaços de viure en Crist superant el pecat, la por i la mort. Aquesta esperança, molt més gran que les satisfaccions de cada dia i que les millores de les condicions de vida, ens transporta més enllà de les proves i ens exhorta a caminar sense perdre de vista la grandesa de la meta a la qual hem estat cridats, el cel.

El proper Jubileu, per tant, serà un Any Sant caracteritzat per l'esperança que no declina, l'esperança en Déu. Que ens ajudi també a retrobar la confiança necessària, en l'Església com en la societat, en les relacions interpersonals, en les relacions internacionals, en la promoció de la dignitat de tota persona i en el respecte de la creació. Que el testimoni creient pugui ser en el món llevat d'esperança genuïna, anunci de cels nous i terra nova (cf. *2Pe* 3,13), on habiti la justícia i la concòrdia entre els pobles, orientats cap al compliment de la promesa del Senyor.

Deixem-nos atraure des d'ara per l'esperança i permetem que a través de nosaltres sigui contagiosa per a tots els qui la desitgen. Que la nostra vida pugui dir-los: «Espera en el

---

[20] *Nican Mopohua*, n. 119.

[21] Concili Ecumènic Vaticà II, Constitució dogmàtica *Lumen gentium* sobre l'Església, 21 de novembre de 1964, n. 68.

Senyor! Sigues valent! Que el teu cor no defalleixi! Espera en el Senyor!» (*Sl* 27,14). Que la força de l'esperança pugui omplir el nostre present, en l'espera confiada de la vinguda de Nostre Senyor Jesucrist, a qui sigui la lloança i la glòria ara i pels segles futurs.

Francesc

Donat a Roma, a Sant Joan del Laterà, el 9 de maig, Solemnitat de l'Ascensió de Nostre Senyor Jesucrist, de l'any 2024, dotzè del meu Pontificat.